

SIDÓ ÁRPÁD–FIALA JÁNOS–
VINCZE DÁVID–JARÁBIK BALÁZS

A szlovák–magyar alapszerződés hatásvizsgálata

Bevezetés

A Velencei Bizottság¹ és az Európa Unió véleménye szerint a kétoldalú szerződések jelentik a kisebbségek védelmének legmagasabb garanciáját. A Velencei Bizottság a magyar kedvezménytörvényhez írt véleményében megállapítja, hogy „a szerződéses megközelítés hatékonyságát aláaknázhatja, ha azokat nem jóhiszeműen és az államok közötti jószomszédi kapcsolatok alapelveinek fényében értelmeznék és hajtják végre.”² A szlovák kormány 2002. novemberi, a már módosított magyar kedvezménytörvényről készült jegyzéke szerint a jogszabály kínálta előnyöket és támogatásokat Szlovákia előzetes hozzájárulásához kötné, mégpedig a magyar–szlovák alapszerződés keretébe iktatott kétoldalú egyezmény alapján.

Mivel a vegyes bizottságok összesen három ülése alatt elfogadott határozatainak végrehajtásáról nincs hivatalos adat és az alapszerződés végrehajtásának kiértékelése bilaterális, vagy kormány szinten eddig elmaradt, a Kalligram Alapítvány Jogelemző Csoportjának szándéka egy rövidebb lélegzetű, de reményeink szerint alapos áttekintés készítése a szlovák–magyar alapszerződés végrehajtásáról.

1 Lásd a Velencei Bizottságnak a magyar kedvezménytörvényhez írt jogi véleményét: REPORT ON THE PREFERENTIAL TREATMENT OF NATIONAL MINORITIES BY THEIR KIN-STATE adopted by the Venice Commission at its 48th Plenary Meeting, (Venice, 19–20 October 2001), www.cla.sk.

2 Uo.

I. NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

Kétoldalú kisebbségvédelmi szerződések Európában

A kisebbségek kétoldalú nemzetközi szerződések általi védelme nem új jelenség a nemzetközi jogban. A középkori vallásháborúk folyamán létrejött számos egyezmény rögzítette a meghódított tartományok lakosságának szabad vallásgyakorláshoz való jogát. A későbbi századok folyamán a gyarmatosító európai nagyhatalmak kétoldalú szerződésekben kényszerítették a másodrangú hatalmakat saját kisebbségeik területen kívüli státusának elismerésére (pl. az angolok és a franciák ilyen előjogokat élveztek az Oszmán Birodalomban és Kínában). A XIX. századtól a kisebbségek vallási identitásával szemben fokozottabban kezd érvényesülni a nyelvi, nemzetiségi megközelítés. Az első világháború jelentős határmódosításai után az újonnan megalakult Nemzetek Szövetsége hivatalosan nem ismerte el a nemzeti kisebbségek létét Nyugat-Európában. Az egyetlen kivételt Finnország jelentette, ahol a svéd kisebbség Åland-szigeteki autonómiáját biztosító 1921-es Finn–Svéd Szerződés a Nemzetek Szövetsége védnöksége alá került. Ez az egyetlen kisebbségvédelmi szerződés, amely a két világháború közti időszakból máig hatályos.

A második világháború pusztításai után több állam is elismerte a területén élő nemzeti kisebbségek létét és különböző formákban próbálták megadni az autonóm fejlődés lehetőségét. Nemzetközi szinten biztosították a dél-tiroli német kisebbség jogállását (az 1946-ban megkötött Gruber–De Gasperi egyezményben). 1955-ben Dánia és Németország parlamentjei előzetes egyeztetés után elfogadták a német, illetve a dán kisebbség védelméről szóló nyilatkozatot. Kétoldalú szerződéseket kisebbségvédelmi tartalommal Nagy-Britannia és Írország, valamint Ausztria és Jugoszlávia is kötött. Ezek a szerződések nem azonnal hozták el a békés együttélést a különböző nemzetiségek számára. Dél-Tirolban például németek és olaszok közötti fegyveres összetűzésekre is sor került a hatvanas évek folyamán. A szerződések végrehajtása és a gyakorlatba való átültetése hosszú folyamat volt, ami nem járt feszültségek nélkül, de végül a kétoldalú tárgyalások és megoldáskeresések eredményeképpen Nyugat-Európa ezen régióiban – Észak-Írország kivételével – példamutató módon sikerült biztosítani a kisebbségek helyzetét.

Kétoldalú kisebbségvédelmi szerződések Közép-Európában

Közép-Európában a nemzeti kisebbségek védelme az első világháború után a nyugat-európaítól eltérő módon fejlődött. Lengyelország, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Románia és Görögország a szövetséges és társult főhatalmakkal kötöttek ún. kisebbségvédelmi szerződéseket, amelyekben kötelezték magukat, hogy állampolgáraiknak biztosítják a teljes jogegyenlőséget nemzetiségre, nyelvre, fajra, vallásra való tekintet nélkül. Ausztria, Magyarország és Bulgária a háborút lezáró békeszerződésekben vállaltak hasonló kötelezettségeket.³ A szerződések rendelkezéseinek teljesítését a Nemzetek Szövetsége Kisebbségi Bizottsága felügyelte, amely 1929-től nyilvános jelentéseket adott ki a közép-európai kisebbségek helyzetéről.⁴ Ez a kisebbségvédelmi rendszer a második világháborúig működött.

A második világháború után Közép-Európa a Szovjetunió katonai megszállása és politikai befolyása alá került. A szocialista államok között nem volt lehetőség a kisebbségi kérdés nemzetközi szintű rendezésére, mivel az hivatalosan megoldottnak számított. A szocialista államberendezkedés bukása és a demokratizálódási folyamat eredményeképpen a nyolcvanas évek végén az addig elfojtott nemzetiségi kérdés számos közép-európai államban az érdeklődés homlokterébe került. A kisebbségek részéről megerősödött az önrendelkezés iránti vágy, amit a többségi nemzetek sokszor az esetleges elszakadási folyamat kezdeteként értelmeztek. A kisebbségek és anyaországaik közti viszony a nemzetközi kapcsolatokat is befolyásolta, különösen ott, ahol egy hosszabb, eddig nem kezelt folyamat folytatásáról volt szó (lásd Románia és Magyarország viszonyát a Ceaușescu-éra alatt⁵). A volt Jugoszláviában az egymásnak ellentmondó nemzetiségi törekvések az ország széthullásához, majd véres polgárháborúhoz vezettek.

Ebben a helyzetben jutott több közép-európai állam arra az elhatározásra, hogy kétoldalú szerződésekben rögzítse kapcsolatait a környező államokkal. Ezeknek a szerződéseknek a fő célkitűzése az volt, hogy békés megoldást találjon az eddig megoldatlan problémák rendezésére, garantálja a fennálló határokat (ez különösen azon államok számára volt fontos, amelyekben nagy számban éltek kisebbségek) és biztosítsa a térségben élő kisebbségek jogait. Ezek a szerződések – elsősorban a nemzetközi intézmények, így az EU és az

3 Diószegi István: *A két világháború közötti időszak diplomáciatörténete*. Budapest, IKVA, 1992. 24. o.

4 *The League of Nations 1920–1946*. Geneva, United Nations publication, 1996. 133 o.

5 *Emikumok enciklopédiája*. Budapest, Kossuth könyvkiadó, 1993. 138 o.

EBESZ véleménye szerint – hozzájárultak Közép-Európa stabilitásához, ami különösen fontos volt a térség államai számára az európai és az euro-atlanti struktúrákhoz való csatlakozás szempontjából.

A közép-európai államok közül Magyarország (Bulgáriával, Ukrajnával, Szlovéniával, Horvátországgal, Szlovákiával és Romániával) és Románia (Bulgáriával, Szlovákiával, Horvátországgal, Albániával, Jugoszláviával és Magyarországgal) kötötte a legtöbb kétoldalú barátsági és együttműködési szerződést. Horvátország öt (Magyarországgal, Romániával, Jugoszláviával, Olaszországgal, Bosznia-Hercegovinával), Bulgária három (Magyarországgal, Romániával és Moldovával), Jugoszlávia szintén három (Romániával, Horvátországgal és a Boszniai Szerb Köztársasággal), Bosznia-Hercegovina kettő (Horvátországgal és Jugoszláviával), Moldova szintén kettő (Bulgáriával és Ukrajnával), Szlovénia egy (Magyarországgal) és Albánia ugyancsak egy (Romániával) szerződésben vállalt kötelezettségeket a kisebbségek védelmére.

Szlovák–magyar alapszerződés

Szlovákia és Magyarország között sokáig húzódtott az alapszerződés megkötése, ami a Pozsony és Budapest közötti kapcsolatok teljes elhidegüléséhez vezetett a második Mečiar-, illetve az Antall-kormány idején (1992–1994). A két ország közötti viszony szerződésszerű rögzítésének gondolata Jozef Moravčík 1994-es kormányfői kinevezését követően kezdett körvonalazódni, ám a Horn Gyula vezette szociál-liberális magyar kormány a tárgyalásokat már a Vladimír Mečiar vezette Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom, a Szlovák Nemzeti Párt és a Munkásszövetség alkotta végrehajtó hatalommal folytatta le.⁶ A *Szerződés a Magyar Köztársaság és a Szlovák Köztársaság között a jószomszédi kapcsolatokról és a baráti együttműködésről* végül 1995. március 19-én Párizsban kötött meg. A magyar–szlovák szerződéshez az eddigi gyakorlatól eltérően nem csatlakozott külön nyilatkozat, amely a kisebbségek jogait rögzítette volna, hanem ezeket a felek magába a szerződésbe foglalták bele.

Az alapszerződés, mint a „jószomszedság és a bizalom szellemében” fogant dokumentum kimondja, hogy a „Szerződő Felek kölcsönös együttműködésükben elősegítik egymás számára, hogy figyelemmel kísérhessék e cikk tartalmának megvalósulását...” és „... e célból az általuk szükségesnek tartott összetételű tagozatokból álló, ajánlási joggal felruházott vegyes bizottságot

6 Bútora, Martin and Hunčík, Peter (ed.): *Global Report on Slovakia*. Bratislava, SMF, 1997. 55–61. o.

hoznak létre”.⁷ Ezzel azonban ellentétes volt az a hivatalos szlovák hozzáállás, ami megelőzte a dokumentumnak a pozsonyi parlament általi ratifikálását. A szerződést egy évvel az aláírása után, 1996. március 26-án fogadta el a szlovák törvényhozás, részben azért, hogy az alapszerződés kisebbségeknek nyújtotta vélt bőkezűséget legyen idő ellentételezni nacionalista szűkmarkúsággal. Ilyen célt szolgált a nyelvtörvény elfogadása, valamint az erőltetett köz-igazgatási jogszabálytervezet, mely nem vette figyelembe a Magyar Koalíció észrevételeit. Paradox módon az alapszerződés megkötése után egyre inkább elhidegültek a szlovák–magyar kapcsolatok.⁸ Hosszantartó vitát gerjesztett a szerződés 15-ik pontjának – az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének 1201-es ajánlását illető – eltérő értelmezése, mely hozzájárult ahhoz, hogy elmaradt az alapszerződésben meghatározott célok teljesítése.

Változást csak az 1998-as szlovákiai parlamenti választások hoztak, amikor az ország irányítását egy, a kisebbségi kérdést illetően megértőbb koalíció vette át, melynek tagja lett a szlovákiai magyarok képviselőtét felvállaló Magyar Koalíció Pártja is. Az 1998. november 24-én aláírt, az alapszerződés teljesítésének kiértékelését szorgalmazó jegyzőkönyv⁹ értelmében a szerződő felek a fontos szakpolitikai kérdéseket lefedő, összesen 11 vegyes bizottságot hoztak létre¹⁰ az alapszerződés teljesítésének elősegítése érdekében.

II. A SZLOVÁK–MAGYAR SZERZŐDÉS VÉGREHAJTÁSA

A vegyes bizottságok közül kiemelkedő szerepet tölt be a kisebbségek helyzetével foglalkozó testület, amelyre kimondatlanul is – a többi bizottsággal összevetve – valamiféle összegző, ellenőrző, szintetizáló feladat hárul. Fontosságát már a bizottság vezető posztjának betöltése is sugallta, hiszen a kisebbségi vegyes bizottság szlovák és magyar tagozatának két társelnöki tisztségét egészen a 2002-es választásokig az alapszerződést tető alá

7 Vö.: Új Szó, 1995. március 20.

8 Bútorá, Martin and Ivantyšin, Martin (ed.): Slovensko 1997. Bratislava, IVO, 1998. 271–272. o.

9 Mesežnikov, Grigorij, Ivantyšin, Michal, Nicholson, Tom (ed.): Slovakia '98–99. Bratislava, IVO, 1999. 188–189. o.

10 Az 1998. november 24-én aláírt jegyzőkönyv értelmében 11 szlovák–magyar vegyes bizottság jött létre (pl. olyan szakpolitikai ágazatokban, mint a biztonságpolitika, gazdaság, környezetvédelem, közlekedésügy, mezőgazdaság stb. és természetesen a kisebbségek helyzete), majd egy évvel később, 1999. decemberében döntés született arról, hogy megalkotják a regionális fejlesztést és a határmenti együttműködést felügyelő 12-ik bizottságot. Lásd Slovensko 2000. Bratislava, IVO, 2000. 378. o.

hozó két külügyminisztérium államtitkára töltötte be.¹¹ Mivel a vegyes bizottságok a létrehozásuktól kezdve szinte önállóan, egymással alig egyeztetve működtek, a kisebbségek helyzetét felügyelő testület feladatának tekintette nyomon követni a többi bizottság munkáját. Ez a bizottság már a kezdetektől felvállalta a problémakörök összegyűjtését, a témák rendszerezését, valamint azt, hogy a felmerülő feladatokat az illetékes szakbizottságokhoz utalja.

A kisebbségi vegyes bizottság szlovák tagozatának létrehozatalakor döntés született arról, hogy ne csak az egyes minisztériumok tisztségviselői kapjanak helyet benne, hanem érvényesüljön egyfajta „polgári ellenőrzés” is. Így kapott helyet a bizottságban az önkormányzatok képviselője, illetve az MKP parlamenti képviselőcsoportjának tagja.¹² Az említett tagokkal kiegészített vegyes bizottság szlovák tagozata már a kisebbségi vegyes bizottság alakuló ülése előtt gyűjteni, rendszerezni kezdte a megoldandó feladatokat. A munkamenet minden esetben az volt, hogy a bizottság tagjainak észrevételeiből összeálljon egy ajánlási anyag, amit a külügyminisztériumban egységes dokumentummá dolgoztak át. Ez javaslatként, egyfajta jegyzőkönyv-tervezetként átkerült Magyarországra, ahol a budapesti kormány hozzáillesztette a saját csomagját. Ezek után az – eddig¹³ összesen háromszor – ülésező kisebbségi vegyes bizottság közös anyaggá gyűrja a két oldalról megfogalmazott javaslatokat. A két ország kormánya saját hatáskörén belül kormányhatározat útján dönt arról, hogy az egyes ajánlások határidőhöz kötött teljesítését melyik tárca bízta, amennyiben a kormány nem utasítja el a vegyes bizottság ajánlásának teljesítését.

A Kormányközi Magyar–Szlovák Kisebbségi Vegyes Bizottság I. ülésére 1999. február 8-án került sor Budapesten. Az itt elfogadott memorandum értelmében a Bizottság „elősegíti a Szlovákia területén élő, a magyar nemzeti kisebbséghez tartozó személyek és a Magyarország területén élő, a szlovák nemzeti kisebbséghez tartozó személyek identitásának megőrzéséhez, kifejezéséhez és fejlesztéséhez szükséges feltételek biztosítását”, valamint hatékony intézkedéseket javasol a „kisebbségek gyarodásának biztosítására”.¹⁴ Mindezek megvalósulása érdekében a jegyzőkönyvben feltüntetett javaslatok között megfogalmazódott például a Szlovákia területén működő

11 A 2002-es kormányváltásig a magyar tagozat vezetője Németh Zsolt, míg a szlovák tagozat elnöke 2000 februárjáig Ján Fígel volt, amikor a szlovák kormány a külügyminisztérium másik államtitkárát, Jaroslav Chlebot nevezte ki a helyére.

12 Az önkormányzatokat Pásztor István, Komárom polgármestere, az MKP-t Duka Zólyomi Árpád, a párt elnök-helyettese képviselte.

13 2003. január 15.

14 Lásd: *Memorandum a Kormányközi Magyar–Szlovák Kisebbségi Vegyes Bizottság első üléséről.*

kihelyezett magyar főiskolai tagozatok konkrét formát öltő támogatásának megteremtése, továbbá annak a lehetőségnek a biztosítása, hogy a Szlovákiában magyar nyelven oktató iskolák leendő pedagógusai és a teológusok magyarul tanulhassanak már létező szlovákiai felsőoktatási intézményekben, valamint a magyarországi kisebbségek parlamenti képviselője megteremtésének kérdése.¹⁵ Az ehhez hasonló ajánlások szépséghibájára a szlovák külügyminisztérium jelentése utal,¹⁶ amikor leszögezi, teljesítésük jogilag nem kötelező jellegű, hiszen a „két ország kormánya önállóan dönt arról, melyik ajánlást milyen mértékben fogadja el”. A tizenöt ajánlásból nyolcat mindkét félnek címezték, négyet Szlovákiának, hármat pedig Magyarországnak.

A Magyar–Szlovák Kisebbségi Vegyes Bizottság II. ülését 1999. szeptember 29-re hívták össze Pozsonyba. Az elfogadott jegyzőkönyv hitelesen beszámol az időközben a szlovák parlament által elfogadott kisebbségi nyelvtörvény eltérő interpretációjáról. Míg a magyar fél sajnálattal állapítja meg, hogy a jogszabály elfogadásakor figyelmen kívül hagyták az MKP véleményét, addig a szlovák oldal ugyanezt „a kisebbségek helyzetének javítása felé tett fontos lépés”-ként könyveli el.¹⁷ A dokumentum a továbbiakban kitér a vegyes bizottság első ülésén felsorolt ajánlások teljesítésének kiértékelésére, ahol helyenként ismét szembeveti az eltérő látásmód. Míg például a szlovák fél komoly fegyvertényként látatja, hogy a Helyi Önkormányzatok Európai Chartájának 20 rendelkezését vállalja magára, addig a magyar küldöttség azt kifogásolja, hogy Szlovákia csak a minimális mennyiségű rendelkezést kívánja jogrendjébe beiktatni. A jegyzőkönyvben az alakuló ülés kiértékelését az új ajánlások követik, melyek közt megtaláljuk például a komáromi Kálvin János Teológiai Akadémiára vonatkozó, s az oktatási intézmény egyetemi karrá alakítását előírányozó utalást. A 13 ajánlásból kettő Szlovákiának, egy Magyarországnak, tíz pedig mindkét félnek szól.

A néhány pontban eltérő szlovák és magyar értékelést jól illusztrálja Németh Zsolt szlovák partneréhez, Jaroslav Chlebohoz írt levele,¹⁸ melyben kifejti, hogy a „két tervezet néhány fontos ponton más-más megközelítést tükröz. Ehhez hasonlóan eltérő megítélést látok jegyzőkönyv-tervezetünk néhány ajánlásával kapcsolatosan – a vegyes bizottság hatáskörét illetően is.”

15 *Jegyzőkönyv a Magyar–Szlovák Kisebbségi Vegyes Bizottság alakuló üléséről*. Budapest, 1999. február 8.

16 Lásd: *Správa o ustanovujúcom zasadnutí zmiešanej slovensko-maďarskej komisie pre záležitosti menšín*.

17 *Zápisnica z druhého zasadania zmiešanej slovensko-maďarskej komisie pre záležitosti menšín*.

18 A 2000. december 6-án keltezett levél iktatási kódja 2934/NZS.

A harmadik ülésre készülő javaslatból olyan, a szlovák fél számára az MKP su-gallatára megfogalmazott magyar igény is kiesett az egyeztetés során, mint a szlovák alkotmány preambuluma módosítása.

Az eredeti ütemtervhez képest jókora késéssel, csupán 2001. március 30-ra hívták össze a Magyar–Szlovák Kisebbségi Vegyes Bizottság III. ülését. A másfél éves kihagyást¹⁹ talán a szerződő felek is sokallották már, mivel a harmadik jegyzőkönyv rögtön a bevezetőjében megállapítja, hogy „a jövőben a bizottság szükség szerint, de évente legalább egyszer ülésezik.”²⁰ Összege-zve az első két ülés ajánlásainak teljesítését, a jóváhagyott dokumentum megál-lapítja, hogy addig összesen, a két fél felé megfogalmazott 28 teljesítendő pont közül mindössze 9 vált valóra.²¹ „A két Fél továbbiakban is feladatának tekinti” kategóriában tehát 19 teljesítésre váró ajánlás maradt, olyanok is, ame-lyeket a szlovák fél eredetileg már megoldottnak könyvelt el.²² A harmadik jegyzőkönyv további 11 ajánlást sorol fel. Hetet a szlovák, hármat a magyar, egyet pedig mindkét fél részére fogalmaz meg. A szlovák félnek címzett aján-lások közül érdekes megemlíteni azokat, melyeket a pozsonyi külügyminisz-térium az előzetes egyeztetésekkor, a harmadik ülés előtt három héttel mega-lapozatlannak vélt.²³ Az ajánlás kimondja, hogy Pozsony az előkészítés alatt

19 A kisebbségi vegyesbizottság II. és III. ülése közti időcsúszást a pozsonyi külügyi tárca ké-sőbb így magyarázta: A magyar fél olyan kérdésekre fektetett hangsúlyt, melyek közvetlen-nül nem függték össze a kisebbségek helyzetével, mint pl. a területi–közigazgatási reform kérdése, a szlovák alkotmány preambuluma módosítása, a református egyház kárpótlá-sa stb. A magyar fél túlságosan általánosan, illetve pontatlanul fogalmazza meg javaslatait, ez pedig hosszadalmassá tette a tárgyalásokat. Lásd: *Materiál na rokovanie vlády Slovenskej republiky, Návrh materiálu „Informácia o príprave a priebehu III. zasadnutia zmiešanej slovensko-maďarskej komisie pre zálezitost' menšín”*. Bratislava, máj 2001

20 Lásd: *Jegyzőkönyv a Magyar–Szlovák Kisebbségi Vegyes Bizottság III. üléséről*.

21 Lásd: Uo. A vegyes bizottság harmadik üléséig teljesített 9 ajánlás: az 1. ülés ajánlásai: kon-zulátusok nyitása Kassán és Békéscsabán, európai charták elfogadása, a Mária Valéria híd újjáépítése, nemzeti kisebbségek nyelvhasználatát szabályozó törvény elfogadása Szlováki-ában, szlovákiai kisebbségi színházak jogalanyiségának visszaállítása; a 2. ülés ajánlásai: ki-sebbségek részvétele az összes vegyes bizottságban, a Magyar–Szlovák Történész Vegyes Bizottság tevékenységének a felújítása, ekvivalencia egyezmény aláírása, a közös történe-lemre emlékeztető műemlékek megóvása.

22 Alig egy héttel a vegyes bizottság III. ülése előtt a szlovák külügyminisztérium átfogó érté-kelést készített az addigi ajánlások helyzetéről (*Komplexné vyhodnotenie plnenia odporúčaní zmiešanej slovensko-maďarskej komisie pre zálezitost' menšín*), mely dokumentumban megál-lapítja, hogy az oktatás, tudomány és kultúra területére vonatkozóan teljesült a kétoldali együttműködési munkaterv elkészítését szorgalmazó ajánlás. Ezzel ellentétben a Jegyző-könyv a *Magyar–Szlovák Kisebbségi Vegyes Bizottság III. üléséről* c. dokumentum ugyanezt az ajánlást a „továbbiakban is feladatnak tekintendő” kategóriába sorolja.

23 Lásd: *Návrh nových odporúčaní z III. zasadnutia zmiešanej slovensko-maďarskej komisie pre zálezitost' menšín*, 9. 3. 2001.

álló közigazgatási reformja, valamint az új területi egységek kialakítása során vegyen figyelembe számos nemzetközi dokumentumot, továbbá az állam és az egyházak kapcsolatainak rendezése keretén belül a szlovák kormány folytasson tárgyalásokat a Szlovákiai Református Keresztény Egyházzal is. A felsorolt ajánlások teljesítése iránti szlovák hajlandóságot kérdőjelezi meg a külügyi tárca kormány elé terjesztett javaslata, mely leszögezi, hogy a felsorolt igények megfogalmazása általános, ráadásul nem kötelező, hanem csak ajánló jellegű.²⁴ A vegyes bizottság III. ülése ajánlásainak teljesítéséről szóló beszámolót hivatalosan majd a következő, IV. ülésen jóváhagyandó jegyzőkönyv tartalmazza, addig pedig minden érintett fél a saját szája íze szerint értékeli ki a megfogalmazottakat. A pozsonyi külügyminisztérium a bizottság III. ülésén elfogadott ajánlásokat elemezve megállapítja, a közigazgatási reformot és a református egyházat érintő ajánlások már maradéktalanul teljesültek.²⁵ Ezzel szemben áll az MKP értékelése, mely az ország területi átszervezésével kapcsolatban megjegyzi, az ajánlás teljesítése elmaradt, hiszen a megyék kialakításakor nem vették figyelembe a nemzetközi dokumentumokat.²⁶

Összegzés

Megállapítható, hogy a Magyar–Szlovák Kisebbségi Vegyes Bizottság eddig megtartott három ülése meglehetősen rendszertelenül zajlott. Annak ellenére, hogy a legutolsó ülésen elhatározták a tanácskozások rendszeressé tételét, a bizottság már majdnem két éve halogatja a találkozót. A három elfogadott jegyzőkönyv több tucat ajánlást fogalmazott meg, melyek kiértékelése – különös tekintettel a legutolsó ülésen megfogalmazottakra – majd a negyedik ülésre készülő dokumentumban kap helyet. Addig csupán olyan becslésekre támaszkodhatunk, melyeket az érintett felek (a szlovák külügyminisztérium, az MKP, a magyar diplomácia stb.) készítettek saját álláspontjaik tisztázására. Megalapozottnak tűnik, hogy az összesen 39 ajánlásból eddig legfeljebb 12–15 teljesült maradéktalanul. Sokkal több a függőben levő kérdés, amelyeket ráadásul a felek eltérően interpretálnak.

24 Lásd: Materiál na rokovanie vlády Slovenskej republiky. Návrh materiálu „Informácia o príprave a priebehu III. zasadnutia zmiešanej slovensko–maďarskej komisie pre záležitosť menšín”. Bratislava, máj 2001

25 MZV SR, *Výhodnotenie odporúčaní z III. zasadnutia zmiešanej slovensko–maďarskej komisie pre záležitosť menšín*. Bratislava, apríl 2002

26 *Výhodnotenie odporúčaní z III. zasadnutia zmiešanej slovensko–maďarskej komisie pre záležitosť menšín*. Bratislava, SMK, júl 2002